

HOROLEZECTVÍ V SASKÉM ŠVÝCARSKU A V ČESKÉM RÁJI

BERGSTEIGEN IN DER
SÄCHSISCHEN SCHWEIZ
UND IM BÖHMISCHEN
PARADIES

HOROLEZECTVÍ V SASKÉM ŠVÝCARSKU A V ČESKÉM RÁJI

Obě lokality patří k jednomu geologickému útvaru. Díky existenci české křídové pánve, ve které se usadily mohutné vrstvy písčitých sedimentů, vznikla skalní města Česko-saského Švýcarska, Českého ráje, ale i řada dalších. Na prvopočátku, zhruba před 100 miliony lety, bylo moře, do kterého přibližně 10 miliónů let řeky přinášely písek. Horotvorné procesy rozlámaly postupně zpevněný pískovec a v třetihorách jím pronikla sopečná tělesa a až dodnes jej modeluje zvětrávání a eroze.

Minimálně posledních 10 tisíc let využíval člověk skalní převisy jako úkryty. V posledních dvou stoletích však již ne jako obydlí. Skály začaly přitahovat dobrodružné povahy z čistě sportovních pohnutek. Záznamy o prvních výstupech jsou zaznamenávány v podstatě od samého počátku 19. století. V jeho posledních dvou dekadách pak již lze hovořit o rozvíjícím se sportu. To se týká především prostoru Česko-saského Švýcarska.

BERGSTEIGEN IN DER SÄCHSISCHEN SCHWEIZ UND IM BÖHMISCHEN PARADIES

Beide Lokalitäten gehören zu einer geologischen Formation. Dank der Existenz des Böhmisches Kreidebeckens, in dem sich massive Schichten sandiger Sedimente abgelagerten, entstanden die Felsenstädte Böhmisches-Sächsisches Schweiz, Böhmisches Paradies und viele andere. In den Uranfängen vor etwa 100 Millionen Jahren gab es ein Meer, in das Flüsse etwa 10 Millionen Jahre lang Sand brachten. Die bergbildenden Prozesse brachen den allmählich verstärkten Sandstein und im Tertiär wurde er von vulkanischen Körpern durchdrungen. Der Sandstein ist bis heute von Verwitterung und Erosion modelliert.

Seit mindestens 10 Tausend Jahren nutzt der Mensch Felsvorsprünge als Verstecke. In den letzten zwei Jahrhunderten jedoch nicht mehr als Behausung. Die Felsen fingen an, Abenteuercharaktere aus rein sportlichen Motiven anzuziehen. Aufzeichnungen über die ersten Besteigungen wurden im Grunde seit Beginn des 19. Jahrhunderts aufgenommen. In seinen letzten zwei Jahrzehnten kann man dann von einem sich entwickelten Sport sprechen. Dies gilt insbesondere für das Gebiet der Böhmisches-Sächsisches Schweiz.

ČESKÝ RÁJ

V Českém ráji se od počátku 20. století sporadicky objevovali saští lezci a postupně i čeští Němci. Zde je třeba připomenout Rudolfa Kauschku, který v roce 1906 zdolal Dračí zub na Hruboskalsku. Patrně i tento jeho výstup byl jedním z podnětů k rozvoji horolezectví mezi Čechy a k založení Lezeckého kroužku Prachov v roce 1907. Od té doby se hranice obtížnosti stále posouvá, jak díky výkonnosti lezců, tak díky lepšímu materiálu jisticích prostředků či obuvi.

BÖHMISCHES PARADIES

Seit Beginn des 20. Jahrhunderts sind sächsische Kletterer und allmählich auch tschechische Deutsche sporadisch im Böhmisches Paradies erschienen. Hier sollte der Rudolf Kauschka erwähnt werden, der 1906 in Hruboskalsko den Drachenzahn eroberte. Wahrscheinlich auch dieser sein Aufstieg gab einen Impuls für die Entwicklung des Bergsteigens unter Tschechen und für die Gründung des Kletterings Prachov im Jahre 1907. Seitdem verschiebt sich der Schwierigkeitsgrad ständig, sowohl aufgrund der Leistung der Kletterer als auch aufgrund des besseren Materials der Sicherungsmittel oder Schuhe.

Hruboskalsko / Felsenstadt Hrubá Skála

Hruboskalské skalní město se nachází mezi Turnovem a obcí Hrubá Skála.

Die Felsenstadt Hrubá Skála liegt zwischen Turnov (Turnau) und dem Dorf Hrubá Skála.

Už ve 40. letech 19. století, kdy vznikly Lázně Sedmihorky, se zde rozmáhal turistický ruch. Mohutné skály se tak staly prvním cílem horolezců, ačkoli je jejich pískovec ze všech velkých skalních měst Českého ráje nejméně pevný.

Bereits in den 40er Jahren des 19. Jahrhunderts, als das Kurbad Sedmihorky gegründet wurde, wuchs hier der Tourismus. Die mächtigen Felsen wurden somit zum ersten Ziel der Kletterer, obwohl ihr Sandstein von allen großen Felsenstädten des Böhmisches Paradieses der am wenigsten feste ist.

Suché skály / Suché Skály (Dürre Felsen)

Rozebraný skalní hřeben tvoří dominantu Maloskalska.

Der gespaltene Felskamm bildet das Wahrzeichen von Maloskalsko.

Nejstarší mořské pískovce usazené před téměř 100 miliony let byly v pozdější době při horotvorných procesech přetočeny z vodorovné do svislé polohy a dostaly se na povrch. Tlaky, které tyto pohyby způsobily, zároveň pískovec zpevnily. Proto na rozdíl od ostatních pískovců české křídové pánve je tento ostrohranný a téměř není nasákavý. Proto je na Suchých skalách možno lézt i po dešti.

Die ältesten Meersandsteine, die vor fast 100 Millionen Jahren besiedelt wurden, wurden später bei orogenetischen Prozessen von horizontal zu vertikal gedreht und erreichten die Oberfläche. Drucke, die diese Bewegungen verursachten, festigten den Sandstein zugleich. Daher ist dieser Sandstein im Gegensatz zu anderen Sandsteinen des Böhmisches Kreidebeckens scharfkantig und so gut wie gar nicht saugfähig. Deswegen kann man in den Dürre Felsen auch nach dem Regen klettern.

Příhrazské skály / Příhrazské skály (Pschichraser Felsen)

Dominantní hrana Drábských světniček nad dálnicí D10 je západním okrajem Příhrazských skal. / Der dominierende Rand des Drábské světničky über der Autobahn D10 ist der westliche Rand der Pschichraser Felsen.

Skalní věž Kobyla, která je symbolem této oblasti, stojí stranou od turistických stezek poblíž skupiny Železných věží. Štíhlá vysoká věž s výrazným převísem patří k nejobtížněji dostupným skalám Českého ráje. Její rezavá barva je způsobena minerály železa.

Der Felsenturm Kobyla (Stute), ein Symbol der Region, liegt abseits von Wanderwegen in der Nähe der Gruppe der Eisentürme. Der schmale hohe Turm mit einem erheblichen Überhang ist einer der am schwersten zu erreichenden Felsen des Böhmisches Paradieses. Seine rostige Farbe ist durch Eisenminerale verursacht.

Prachovské skály / Prachovské skály (Prachauer Felsen)

Prachovské skály se staly kolébkou českého horolezectví.

Die Prachauer Felsen wurden zur Wiege des tschechischen Bergsteigens.

V Jičíně nedaleko Prachovských skal vznikl první český horolezecký spolek – Lezecký kroužek Prachov. Na vrcholu skalní věže Mnich, která byla zdolána jako první z vysokých skal, je umístěna česká vlajka. Již předtím byly stezky mezi skalami opatřovány turistickým značením, a to dokonce ještě před vznikem Klubu českých turistů.

Der erste tschechische Bergsteigerverein – der Kletterring Prachov – wurde in Jičín (Jitschin) bei Prachauer Felsen gegründet. Auf dem Gipfel des Felsenturms Mnich, der als erster der hohen Felsen bestiegen wurde, befindet sich die tschechische Flagge. Bereits vor der Gründung des Klubs der tschechischen Wanderer wurden die Wege zwischen den Felsen mit touristischen Markierungen versehen.

SASKÉ ŠVÝCARSKO

Kolébkou sportovního pískovcového lezení je Saské Švýcarsko. Jako první výstup se uvádí vylezení na Falkenstein, který se uskutečnil počátkem března roku 1864. Při výstupu byla tehdy použita fixní lana i žebříky. O 28 let později byl vrchol zdolán už profesionálně bez použití umělých pomůcek. Kaňon Labe a jeho přítoky rozdělují původní pískovcovou kru, ze které zbyly jednotlivé svědecké hory (Lilienstein, Pffaffenstein) i rozsáhlejší skalní města.

DIE SÄCHSISCHE SCHWEIZ

Die Wiege des Sportsandsteinkletterns ist die Sächsische Schweiz. Als erster Aufstieg ist der Aufstieg auf Falkenstein angeführt, der Anfang März 1864 stattfand. Zu dieser Zeit wurden bei dem Aufstieg feste Seile und Leitern verwendet. 28 Jahre später wurde der Gipfel bereits professionell ohne Verwendung künstlicher Hilfsmittel bestiegen. Der Elbcanyon und seine Zuflüsse teilen die ursprüngliche Sandsteinkruste, von der die einzelnen Härtlinge (Lilienstein, Pffaffenstein) und größere Felsenstädte übrig geblieben sind.

Schmilka, Schrammsteine, Affensteine, Zschand, Hinterhermsdorf
Pískovce v Sasku tvoří jeden mohutný blok omezený kaňonem Labe a řekou Křinicí.
Die Sandsteine in Sachsen bilden einen massiven Block, der von dem Elbcanon und vom Fluss Křinice (Kirnitzsch) begrenzt wird.

Tato část navazuje na Národní park České Švýcarsko a je rovněž národním parkem. Horolezci si ji rozdělili na menší oblasti. Oblast Schmilky, mezi jejíž nejvýznamnější věže patří Teufelsturm a její údolní stěna prostoupená v roce 1906 Oliver Pery Smithem, pokračuje Schrammsteiny, ke kterým patří i Falkenstein. Ve svahu ke Křinici se nachází Affensteine a při státní hranici Velký a Malý Zschand a rozsáhlá skupina skal nad Hinterhermsdorfem. Nejvyšším bodem je Großer Winterberg, který je vulkanického původu.

Dieser Teil knüpft an den Nationalpark Böhmisches Schiefergebirge an und ist ebenfalls ein Nationalpark. Kletterer teilten es in kleinere Bereiche. Das Schmilka-Gebiet, zu dessen wichtigsten Türmen der Teufelsturm und die 1906 von Oliver Pery Smith durchkletterte Talmauer gehören, setzt durch die Schrammsteine fort, zu denen auch der Falkenstein gehört. Am Abhang zum Fluss Křinice (Kirnitzsch) befinden sich Affensteine und an der Staatsgrenze Großer und Kleiner Zschand sowie eine große Felsengruppe oberhalb von Hinterhermsdorf. Der höchste Punkt ist der Große Winterberg, der vulkanischen Ursprungs ist.

Brand, Rathen

Brand a Rathen jsou skalní města nacházející se níže po proudu Labe na jeho levém břehu. / Brand und Rathen sind Felsenstädte, die sich unten nach dem Strom am linken Elbufer befinden.

V mohutném meandru Labe stojí osamocený vrchol Lilienstein – symbol Saského Švýcarska. Pravý břeh řeky Polenz tvoří oblast zvanou horolezci Brand, ke které neodmyslitelně patří zdejší rodák Berndt Arnold, který od 60. let 20. století výrazně posouval hranice saského lezení. Zdejší dominantou je hrad Hohnstein a západně od něj se nachází zdejší nejvyhlášenější horolezecký cíl – majestátní Höllenhund.

Im mächtigen Mäander der Elbe steht der einsame Gipfel Lilienstein – ein Wahrzeichen der Sächsischen Schweiz. Das rechte Ufer des Flusses Polenz bildet ein Gebiet, das von den Kletterern Brand benannt wird, zu dem das hiesige Landeskind Berndt Arnold untrennbar gehört, der seit den 1960er Jahren die Grenzen des sächsischen Kletterns deutlich erhöht hat. Das hiesige Wahrzeichen ist die Burg Hohnstein und westlich von der Burg befindet sich das berühmteste Kletterziel – der majestätische Höllenhund.

Pfaffenstein

Skalní města na levém břehu Labe jsou nižší a více rozptýlená.

Die Felsenstädte am linken Elbufer sind niedriger und mehr verstreut.

Za zmínku zde stojí především skalní skupina Pfaffenstein se skálou Barbarine. Tento krásný a obtížný vrchol byl poprvé zdolán v roce 1905. Protože však byl vrchol poškozen úderem blesku, platí zde od roku 1975 zákaz lezení a skála musela být uměle zpevněna. Oblast je horolezecky i turisticky zajímavým cílem.

Besonders erwähnenswert ist die Felsengruppe Pfaffenstein mit dem Felsen Barbarine. Dieser schöne und schwierige Gipfel wurde zum ersten Mal im Jahre 1905 bestiegen. Da der Gipfel jedoch durch einen Blitzeinschlag beschädigt wurde, besteht hier seit 1975 ein Kletterverbot und der Fels musste künstlich verstärkt werden. Das Gebiet ist ein sowohl für Kletterer als auch für Wanderer ein interessantes Ziel.

LEZENÍ NA PÍSKOVCOVÝCH SKALÁCH

Téměř všechny skály v Českém ráji i v Saském Švýcarsku se nacházejí na území chráněných krajinných oblastí. Horolezectví je na české straně vázáno na souhlas Správy CHKO a stejně tak na německé straně na souhlas Saského svazu horolezců (Sächsische Bergsteigerbund – SBB). Některé méně významné oblasti byly pro horolezeckou činnost uzavřeny z důvodu ochrany přírody. Jistou náhradou pro ty, kteří si lezení chtějí zkusit, je návštěva některé z lezeckých stěn. Dobrou přípravou pro horolezectví může být i návštěva lanového centra, kde si zájemci vyzkouší svoji pružnost, rovnováhu a odolnost vůči strachu z výšek. Pro ty, kteří si chtějí vyzkoušet pohyb po přírodní skále, se nabízí možnost využít zajištěné cesty – tzv. via ferraty. Pro jištění je nutný takzvaný ferratový set, složený z úvazku, tlumiče pádu, dvou popruhů s karabinami a bezpečnostní přílby. Pokud nemáte vybavení, je nejvhodnější obrátit se na horolezeckého instruktora, který Vás může vybavit, provést ferratou, naučit lezení na umělé stěně a v případě vhodných podmínek i vzít na některou z pískovcových skal. Via ferraty najdete na obou stranách hranice – v Českém ráji se nachází na levém břehu Jizery na Riegrově stezce mezi Železným Brodem a Semily a vede na vrchol Vodní brány. V Sasku najdete Via ferratu Klettersteig Häntzschelstiege, kterou je možné navštívit v oblasti Affensteine. Dvě stezky – Rotkehlchenstiege a Rübzahlstiege – se nacházejí v oblasti Schmilky a jsou vybaveny pouze kovovými chyty a stupy.

Abyste se seznámili s horolezeckým sportem, nemusíte nutně začít lézt sami. Postačí, když při svých toulkách skalními městy zvednete hlavu a dost pravděpodobně nějakého lezce uvidíte.

Pokud máte chuť dozvědět se něco o horolezeckém sportu, pak pro Vás vznikla horolezecká expozice v Muzeu Českého ráje v Turnově nazvaná Horolezectví – Z Českého ráje na vrcholy světa, kde se z pískovcových skal dostanete až do světových velehor. V městském muzeu v Bad Schandau můžete navštívit novou expozici, ve které se seznámíte s více než stopadesátiletou historií lezení v Saském Švýcarsku.

KLETTERN AN SANDSTEIFELSEN

Fast alle Felsen im Böhmischem Paradies und in der Sächsischen Schweiz liegen in Naturschutzgebieten. Auf der tschechischen Seite unterliegt das Bergsteigen der Genehmigung der Verwaltung des Naturschutzgebietes und auf der deutschen Seite der Genehmigung des Sächsischen Bergsteigerbundes (SBB). Einige weniger bedeutende Gebiete wurden aus Naturschutzgründen für das Bergsteigen gesperrt. Ein gewisser Ersatz für diejenigen, die das Klettern probieren möchten, ist der Besuch einer der Kletterwände. Ein gutes Training für das Bergsteigen kann auch ein Besuch im Seilzentrum darstellen, wo die Kandidaten ihre Biegsamkeit, ihr Gleichgewicht und ihren Widerstand gegen Höhenangst testen können. Für diejenigen, die versuchen möchten, sich auf einem natürlichen Felsen zu bewegen, gibt es die Möglichkeit, einen gesicherten Weg zu benutzen – über sog. Klettersteige. Für die Sicherung wird sog. Klettersteigsset gebraucht, das aus einem Bergsteigergurt, Falldämpfer, zwei Gurten mit Karabinern und einem Schutzhelm besteht. Wenn Sie nicht über die Ausrüstung verfügen, wenden Sie sich am besten an einen Kletterlehrer, der Ihnen die Ausrüstung zur Verfügung stellen kann, Sie über den Klettersteig führen kann, das Klettern an einer künstlichen Wand lehren und gegebenenfalls auf einen der Sandsteinfelsen nehmen kann. Die Klettersteige befinden sich zu beiden Seiten der Grenze – im Böhmischem Paradies befinden sich am linken Ufer der Jizera (Iser) auf dem Riegerweg zwischen Železný Brod (Eisenbrod) und Semily (Semil) und führen bis zur Spitze des Wassertors. In Sachsen finden Sie den Klettersteig Hüntzschelstiege, den Sie im Gebiet Affensteine besuchen können. Zwei Wege – Rotkehlchenstiege und Rübezahlstiege – befinden sich im Gebiet Schmilka und sind nur mit Metallgriffen und -stiegen ausgestattet.

Um den Klettersport kennenzulernen, muss man nicht unbedingt alleine klettern. Es wird reichen, wenn Sie bei Ihren Wanderungen durch die Felsenstädte Ihren Kopf heben und Sie werden sehr wahrscheinlich irgendeinen Kletterer sehen.

Wenn Sie Lust haben, etwas über Klettersport zu erfahren, haben wir für Sie im Museum des Böhmischem Paradieses in Turnov (Turnau) eine Bergsteigerausstellung – Vom Böhmischem Paradies auf die Weltspitzen eingerichtet, bei der Sie von den Sandsteinfelsen bis zu den Hochgebirgen gelangen. Im Stadtmuseum Bad Schandau können Sie die neue Ausstellung besuchen, in der Sie mehr als 150 Jahre Klettergeschichte in der Sächsischen Schweiz erfahren.

Adresář / Adressenverzeichnis

Správa CHKO Český ráj / Verwaltung CHKO Český ráj (Naturschutzgebiet)
Antonína Dvořáka 294, 51101 Turnov, tel. 481 321 578, www.ceskyraj.ochranaprirody.cz

TJ Český ráj, Horolezecký oddíl / TJ Český ráj (Turnverein Böhmisches Paradies) Kletterverein
Hrubá Skála 37, 511 01 Turnov, tel. +420 777 013 583, www.hruboskalsko.cz

Lezecký kroužek Prachov / Kletterring Prachov
Revoluční 863, 506 01 Jičín, tel. +420 493 535 985, www.lkp.cz

Muzeum Českého ráje v Turnově – Expozice horolezectví / Museum des Böhmisches Paradieses
in Turnov – Bergsteigerausstellung
Skálova 71, 511 01 Turnov, tel. +420 481 322 106, www.muzeum-turnov.cz

Via ferrata, Riegrova stezka / Klettersteig, Riegerweg
Semily – GPS: 50.6141186N, 15.3098136E

Sächsische Bergsteigerbund
Papiermühlengasse 10, 01159 Dresden, tel. +49 351 4818003, www.bergsteigerbund.de

Bad Schandau Museum
Badallee 10, 01814 Bad Schandau, tel. +49 35022 42173, www.bad-schandau.de

Nationalparkzentrum Sächsische Schweiz
Dresdner Straße 2 B, 01814 Bad Schandau, tel. +49 (0) 35022 502 40

Klettersteig Häntzschelstiege – GPS: 50.9188058N, 14.2360639E

Rotkehlchenstiege – GPS: 50.9050089N, 14.2342572E

Rübezahlstiege – GPS: 50.9071742N, 14.2447458E

HOROLEZECTVÍ V SASKÉM ŠVÝCARSKU A V ČESKÉM RÁJI
BERGSTEIGEN IN DER SÄCHSISCHEN SCHWEIZ UND IM BÖHMISCHEN PARADIES

Text: Ing. Jan Mertlík

Foto: Luděk Antoš, Jakub Fryš (Schrammsteine), Ronny Siegel (Häntzschelstiege), Pascal Dihé (Barbarine),
www.depositphotos.com

Překlad / Übersetzung: Bc. Veronika Kulhánková – Jazykový institut

Grafická příprava / Graphik: Zpromotion s.r.o.

Tisk / Druck: Unipress Turnov

Vydavatel / Herausgeber: Muzeum Českého ráje v Turnově, 2019

Leták je součástí projektu Pro horolezce neexistují hranice (číslo projektu: 100268705) spolufinancovaného Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Das Flugblatt bildet einen Teil des Projekts Für die Bergsteiger gibt es keine Grenzen (Projektnummer: 100268705), das seitens der Europäischen Union aus dem Europäischen Fonds für regionale Entwicklung mitfinanziert ist.

Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg V A / 2014 – 2020